

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 9-10 / 2005

BIROUL ROMÂNNO-MAGHIAR PENTRU TINERET

La 20 octombrie 2005 a avut loc ședința comună a guvernelor maghiar și român, eveniment cu încărcătură simbolică, dar și cu rezultate concrete, între care și Acordul privind înființarea Biroului de Tineret Româno-Maghiar. Ideea înființării acestui birou a fost lansată pentru prima dată de Liga Pro Europa și de Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnică și este inspirată de modelul Biroului de Tineret Franco-German, care a avut de la fondarea sa în 1963 un rol hotărâtor în reconcilierea franco-germană.

COMUNICAT

Liga Pro Europa salută semnarea Acordului privind înființarea Biroului Româno-Maghiar pentru Tineret

Liga Pro Europa salută semnarea de către guvernele român și maghiar, în cadrul ședinței comune de la București, din 20 octombrie 2005, a Acordului privind înființarea Biroului Româno-Maghiar pentru Tineret.

Ideea și propunerea înființării acestui birou aparțin Centrului de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală din Cluj (CRDE) și Ligii Pro Europa (LPE).

Biroul, conceput după modelul Biroului Franco-German pentru Tineret, va trebui să joace un rol decisiv în reconcilierea istorică româno-maghiară.

Asemenea precedentului franco-german care a creat posibilitatea ca peste 7 milioane de cetățeni din cele două țări să călătorească în țara vecină și să dezvolte parteneriate în domeniul artelor, culturii, științei, învățămîntului, sportului, turismului, Biroul Româno-Maghiar pentru Tineret ar trebui să fie o instituție vie, dinamică, eficientă.

Liga Pro Europa, în consultare cu CRDE, intenționează să întreprindă demersuri ca acest Birou, cu statut de instituție internațională, să fie amplasat la Tîrgu-Mureș, oraș care a reușit să depășească, în ciuda adversităților, stigmatul

evenimentelor din martie 1990 și care poate deveni, cu sprijinul societății civile, al autorităților, al comunității locale, un exemplu de reconciliere istorică, cu același statut important, instituțional și simbolic ca și orașul Strasbourg.

2 noiembrie 2005

ACORD

Între Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind înființarea Biroului de Tineret Româno-maghiar

Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare, urmărind punerea în aplicare a prevederilor *Tratatului de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară*, în mod special cele cuprinse în Art. 12, alin. 2 și Art. 14,

luînd act de faptul că, în pofida unor evoluții pozitive care au avut loc în ambele țări de la semnarea Tratatului de bază, în special la nivelul relațiilor interstatale și interguvernamentale, relațiile dintre persoanele aparținînd celor două *națiuni* sînt împovărate în continuare de prejudecăți neadresate și de suspiciune reciprocă, ceea ce poate afecta stabilitatea relațiilor interstatale, dacă în vreuna din cele două țări evoluția politicii interne ar putea oferi pretexte pentru exploatarea politică a acestor prejudecăți,

pentru a preveni reproducerea acestor prejudecăți la nivelul generației tinere, în special,

considerînd *oportună* asimilarea experienței instituționale care a asigurat suportul instituțional al reconcilierii franco-germane, în special în ceea ce privește funcționarea *Oficiului Franco-German pentru Tineret* (Deutsch-Französisches Jugendwerk – Office Franco-Allemand pour la Jeunesse): această instituție pe decursul celor mai bine de 40 de ani de activitate a implicat peste 7.000.000 de tineri din cele 2 țări, asigurînd recrearea în generații după generații a premiselor acestei reconcilieri,

au convenit cele ce urmează:

ART. 1

Se înființează Biroul [Oficiul] Româno-Maghiar de Tineret, ca instituție publică internațională cu personalitate juridică, avînd ca misiune dezvoltarea relațiilor dintre tineretul din România și tineretul din Republica Ungară. (...)

CALENDAR * N A P T Á R

9-10 septembrie – Zilele „Gelu Păteanu” organizate la Atid; din partea LPE au participat Smaranda Enache și Szokoly Elek;

12-13 septembrie – Vizita unui grup de experți la Hădăreni în vederea elaborării unui program de dezvoltare a comunității; din partea LPE a participat Haller István;

19-20 septembrie – Seminar privind legislația și politicile UE în domeniul antidiscriminării, organizat la București de Comisia Europeană; din partea LPE a participat Haller István;

21 septembrie – Discuție organizată de Agenția Națională pentru Romi privind implementarea strategiei Guvernului României de îmbunătățire a situației romilor; din partea LPE a participat Haller István;

22 septembrie – „Politicele afirmative: pro și/sau contra?”, dezbateri organizată de CNCND la București, cu ocazia Festivalului Diversității (DiversFest 2005); din partea LPE a participat Haller István;

27 septembrie – Dezbateri la sediul din București al Konrad Adenauer Stiftung pe marginea activității CNSAS și a procesului comunismului; din partea LPE au participat Smaranda Enache;

30 septembrie – Dezbateri despre regionalism, organizată de Ambasada Franței cu prilejul lansării secțiunii de la Cluj a Radio France International; din partea LPE au participat Smaranda Enache și Szokoly Elek;

2-4 octombrie – A zecea aniversare a Asociației *Európa Jövője* (Viitorul Europei) din Kecskemét (Ungaria); din partea LPE au participat Smaranda Enache și Szokoly Elek;

2-8 octombrie – Cea de a doua sesiune a Academiei Interculturale Transsylvania, consacrată comunității maghiare din Transilvania, desfășurată la Miercurea Ciuc;

5 octombrie – Liga PRO EUROPA își exprimă într-un comunicat indignarea și îngrijorarea față de manifestările antisemite, rasiste care s-au evidențiat prin vopsirea svasticii pe pereții sinagogii și ai unor clădiri din Tîrgu-Mureș în ziua de 1 octombrie 2005;

12 octombrie – Conferință de presă avînd ca teme poziția LPE privind obstrucționarea schimbării denumirii Bulevardului Ion Antonescu în Bulevardul Cetății, punctul de vedere al Ligii PRO EUROPA privind cazul Hădăreni, poziția LPE față de neexecutarea soluțiilor judecătorești definitive;

14 octombrie – După ce Consiliul local al Municipiului Tîrgu-Mureș a dat curs, în regim de urgență, solicitării Ligii PRO EUROPA privind modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu, asociația își retrage plîngerea penală împotriva Consiliului local;

14-15 octombrie – „*Forme ale autonomiei și lecțiile învățate din implementarea lor*”, conferință organizată de Project on Ethnic Relations la Tîrgu-Mureș; din partea LPE au participat Smaranda Enache, Szokoly Elek și Haller István;

16-19 octombrie – *Vizită de studiu* al Colegiului Democrației la București. Studenții au avut întîlniri la Președinție, Senat și Camera Deputaților, Ambasada Ungariei, Comisia Delegației Europene, Instituția Avocatul Poporului.

19 octombrie – Lansarea, în prezența editorilor Smaranda Enache și Levente Salat, la Bibliotecă Cărturești a volumului *Relațiile româno-maghiare și modelul de reconciliere franco-german*, publicat de Liga Pro Europa și Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală; lansarea l-a avut ca moderator pe Emil Hurezeanu, iar printre invitați s-a numărat și fostul președinte al României, Emil Constantinescu;

21 octombrie – Consultare în vederea finalizării Strategiei pentru dezvoltarea resurselor umane, creșterea gradului de ocupare și combaterea excluziunii sociale, organizată de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei la Alba Iulia; din partea LPE au participat Haller István;

septembrie 9-10 – „Gyalu-Napok” Etéden Gelu Păteanu költő, műfordító halálának tizedik évfordulóján. A PEL-t Smaranda Enache és Szokoly Elek képviselték.

septembrie 12-13 – Szakértői csoport látogatása Hadréven egy közösségfejlesztési program kialakítása céljából. A PEL részéről Haller István vett részt.

septembrie 19-20 – Diszkrimináció-ellenes törvények és politikák az Európai Unióban c. szeminárium Bukarestben az Európai Bizottság szervezésében. A PEL részéről Haller István vett részt.

septembrie 21 – Megbeszélés a Romák Országos Ügynöksége szervezésében Románia Kormányának a romák helyzetének javításáról szóló stratégiájának végrehajtásáról. A PEL részéről Haller István vett részt.

septembrie 22 – „*Pozitív diszkriminációs politikák: pro és/vagy kontra?*”, vitafórum a CNCND szervezésében Bukarestben a DiversFest 2005 fesztivál alkalmából. A PEL részéről Haller István vett részt.

septembrie 27 – A CNSAS tevékenységéről és kommunizmus peréről szóló vitafórum Bukarestben a Konrad Adenauer Alapítvány szervezésében. A PEL részéről Smaranda Enache vett részt.

septembrie 30 – Vitafórum a regionalizmusról a Radio France International kolozsvári tagozatának felavatása alkalmából, a francia Nagykövetség szervezésében. A PEL részéről Smaranda Enache és Szokoly Elek vettek részt.

Október 2-4 – A kecskeméti *Európa Jövője* Egyesület tizedik évfordulójának ünnepei. A PEL-t Smaranda Enache és Szokoly Elek képviselték.

október 2-8 – A *Transsylvania Interkulturális Akadémia* második, a magyar közösségnek szentelt szessziója Csíkszeredában.

október 5 – A Pro Europa Liga nyilatkozatban ítélte el a marosvásárhelyi zsinagóga és egyéb középületek falára október 1-én festett horogkeresztekben kifejeződött rasszista, antiszemita megnyilvánulásokat.

október 12 – A PEL havi sajtóértekezlete. Témái: a marosvásárhelyi Ion Antonescu sétány neve megváltoztatásának akadályoztatása Vársétányra, a PEL álláspontja a hadrévi ügyben, a PEL állásfoglalása a végleges bírósági döntések nemvégrehajtásával szemben.

október 14 – Miután a Helyi Tanács sürgősséggel elfogadta a PEL azon kérését, hogy változtassák meg a Ion Antonescu sétány nevét, szervezetünk visszavonta bírósági feljelentését a Helyi Tanács ellen.

október 14-15 – „*Autonómiaformák és a gyakorlatbaültetésük tanulságai*” címmel a Project on Ethnic Relations szervezte konferencia Marosvásárhelyen. A PEL részéről Smaranda Enache, Szokoly Elek és Haller István vettek részt.

október 16-19 – A Demokrácia Kollégiuma *bukaresti tanulmányútja*, mely során a diákok találkozókon vettek részt az Elnöki Hivatalban, a Szenátusban és a Képviselőházban, Magyarország Nagykövetségén, az Európai Bizottság Követségén, a Nép Ügyvédje Intézetében.

október 19 – *A román-magyar kapcsolatok és a francia-német megbékélési modell* c., a Pro Europa Liga és az Etnokulturális Sokszínűség Forrásközpontja kiadásában megjelent kötet bemutatója a bukaresti Cărturești könyvesboltban, a két kiadó, Salat Levente és Smaranda Enache jelenlétében. A bemutató moderátora Emil Hurezeanu volt, és a résztvevők között volt Emil Constantinescu volt államelnök is.

október 21 – A munkaerő tartalék fejlesztéséről, a foglalkoztatottság növeléséről és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelemről szóló stratégia kialakítását célzó tanácskozás Gyulafehérváron a Munkaügyi, a Társadalomszolidaritási és Családügyi Minisztérium szervezésében. A PEL részéről Haller István vett részt.

Istorii și istorioare la întâlnirea cu istoria

La 26 octombrie 2005, la București, guvernele română și maghiară s-au așezat în jurul aceleiași mese, într-o ședință comună.

Pentru sceptici, evenimentul poate fi clasificat fără efort în suita de lovitură de imagine, pe care, de ani în șir, politicienii ne-au obișnuit să li le atribuim, nu fără just temei. Pentru pesimiștii de serviciu, spectacolul nu avea cum să treacă rampa, nefiind nici dramatic, nici calamitos. Însă pentru realiști, probabil cea mai răspândită categorie din lumea de azi, întâlnirea de la București a fost întâmpinată cel puțin cu o satisfacție decentă și un suspin de ușurare.

Venind după ani, chiar secole de mefiență, intrigi, tensiuni și adversități, acest gest birocratic, rece, cumpătat, dar non-banal, nu avea cum să nu-i mulțumească pe cei care au militat constant pentru apropierea româno-maghiară. Cum Liga Pro Europa s-a găsit timp de cincisprezece ani în avangarda acestui proces, îmi îngădui să-i evoc etapele.

Relațiile româno-maghiare nu au ajuns încă, în ciuda vechimii lor de un mileniu, la o reconciliere profundă, autentică și durabilă. S-ar putea replica că o astfel de reconciliere este o utopie, ceea ce ar putea fi adevărat. Încărcată de stereotipii, mitologii naționale și minciuni întreținute instituțional din bani publici, această relație, cosmetizată la suprafață, constituie încă un balast pentru Europa unită.

Recenta dezbatere în Parlamentul de la București a legii statutului minorităților a scos la iveală adevărul terifiant că în cele mai diverse straturi ale societății dăinuie nestingherite resentimente profunde, dizgrațioase și potențial periculoase. Ceea ce îngrijorează nu sînt atitudinile la nivel individual - aici relația româno-maghiară nu este nici mai bună, nici mai proastă decît altele de acest tip, oameni sîntem, nu-i așa. Cînd vorbesc de relații tarate, mă refer la atitudini inter-comunități, națiuni, state, configurate instituțional și susținute prin politici publice.

Ar fi util să urmărim, chiar lacunar, această dinamică, în perioada de după 1990. A debutat cu o stare de maximă tensiune, întreținută de structurile și persoanele care elaboraseră și serviseră politica etnocentristă național-comunistă, simplistă și lipsită de fantezie, dar cu atît mai eficientă. Recuperînd stalinismul instituțional și dogmele extremei drepte, ceaușismul s-a vrut o apologie a purității eroice daco-române, pîndită de complotul ungaro-iudeo-capitalist. Efectul trăiește și azi: revanșismul istoric este, mărturisit sau nu, în funcție de vremuri, de mode și de echilibrul de forțe internațional, în centrul politicii de stat și a interesului național. O teorie dură, servită cu devotament orb de birocrăția de stat, armată, servicii secrete, sistemul educațional, presa oficială și biserica națională. O conspirație eficientă a uzurpatorilor. Tragedia românească este că această ideologie vine pe un fond de frustrare istorică dublat de autodispreț endemic, stăpînind nu numai cultura de masă și spiritul gregar, ci și, vai, elitele.

Pe acest fond dominat de idoli răzbuștii, în perioada 1990-1996 - care debutase cu instrumentarea unui așa-zis conflict interetnic la Târgu-Mureș, menit să zdruncine pentru generații solidaritatea și identitatea comună transilvană - , reconcilierea româno-maghiară nu putea fi servită decît printr-o conspirație a binelui, la lumina zilei, capabilă să limiteze ravagiile unui *establishment* neocomunist, autarhic și xenofob. Au fost ani teribili de solicitanți, de șicane și lovituri sub centură, în care siguranța, chiar viața unora din noi a fost în pericol. Purtam stigmatul de „trădători de neam”. Din această poziție, nu am obosit să construim punți de comunicare și să realizăm coaliții civice și politice interne și internaționale care au demontat scenariul de tip post-iugoslav pe care exponenții naționalismului extrem l-ar fi preferat reconcilierii istorice. Au fost ani în care Gabriel Andreescu și Renate Weber, alături de puțini alții, au avut un rol crucial.

Prin venirea la putere a CDR și a administrației Constantinescu, în 1996, coaliția pacifistă româno-maghiară a reușit să impună regulile jocului democratic, chiar dacă reprezenta o minoritate. Cîțiva lideri politici providențiali și-au asumat riscul electoral al includerii maghiarilor în coaliția de guvernare și au promovat, în relația româno-maghiară, o nouă semantică, a empatiei și respectului reciproc.

În plină isterie naționalistă, generată de tema recurentă a „secesionismului” din Ținutul Secuiesc, în fluietările galeriei peremiste și pesederiste, Emil Constantinescu avea să-l întâlnească la 27 mai 1997, la Târgu-Mureș - simbolul „vrajbei noastre” -, pe Árpád Göncz, președintele Ungariei, venit și el dintr-o istorie personală de condamnat la moarte al regimului comunist. Aclamați de mulțimi entuziaste, cei doi oameni de stat, asemenea lui Konrad Adenauer și Charles De Gaulle, și-au dat mîna peste rănile istoriei.

Revenirea la putere a PSD în 2000, triumful lui Iliescu și al lui Vadim Tudor, ajuns pînă în turul doi al prezidențialelor, nu exprima atît un vot de blam la adresa politicii economice a CDR, ci răspunsul unei mase de manevră la intoxicațiile care au însoțit întregul mandat CDR. Să nu uităm că administrația Constantinescu a fost taxată din chiar interiorul CDR ca prea permisivă față de revendicările maghiare. S-au găsit și intelectuali de renume ofușcați de pretențiile unei „minorități imperiale”. Chestiunea maghiară, coroborată cu atitudinea pro-NATO și implicit anti-Miloșevici au semnat condamnarea la marginalizare a lui Emil Constantinescu. Pragul de suportabilitate a nomenclaturii recuperate, a structurilor național-comuniste fusese depășit. Din păcate, mare parte din intelectuali, nu numai că nu și-au dat osteneala să discearnă între slăbiciunile omenești și performanța publică a pușinilor lideri democrați proeuropeni, ci s-au înregimentat cu exuberanță masochistă în tabăra criticilor înverșunați.

Ca rezultat, după 2000, relația româno-maghiară a fost tratată de PSD-ul învingător cu tactul și iscusința dobîndite în perioada centralismului democratic. Un singur interlocutor

(continuare în pg. 15)

Cercetători străini reclamă blocarea accesului la Arhivele Naționale

Stimați colegi și prieteni,

Înainte de toate, să ne prezentăm: sîntem doi tineri cercetători interesați de istoria României secolului XX: Francois Bocholier, *ancien élève al Ecole normale supérieure* (Ulm), care urmează să își susțină teza de doctorat pe tema strategiilor politice ale elitelor politice românești în anii '20 (Universitatea Sorbona, Paris), și Stefano Bottoni care a obținut de curînd doctoratul în Istorie Europeană Contemporană (Unversitatea din Bologna) cu o teză despre politicile naționalist-staliniste din România, avînd ca centru de greutate efemera Regiune Autonomă Maghiară (1952-1960).

Facem apel la dumneavoastră pentru a protesta împotriva condițiilor dificile de cercetare cu care ne confruntăm de ani de zile, împreună cu mulți alți cercetători (atît străini, cît și români). Nu avem nici cea mai mică îndoială că mulți dintre dumneavoastră v-ați găsit în aceeași situație în munca de cercetare din România, chiar și după căderea regimului comunist. Bazîndu-ne pe experiența personală și pe informații generale adunate de oficialii români, am avut posibilitatea de a alcătui o vastă documentație cu privire la condițiile de cercetare atît din cadrul Arhivelor Naționale Istorice Centrale, cu sediul la București, cît și din cel al direcțiilor județene, mai cu seamă din Transilvania, regiunea asupra căreia se concentrează studiile noastre. Munca la aceste documentații s-a încheiat în vara lui 2005 și va fi pusă la dispoziția tuturor celor care ar putea fi interesați de ea. Am dori să vă dăm doar două exemple care ilustrează cît de proaste au devenit condițiile de cercetare din România:

- din 2003 regulamentul interior cu privire la accesul la și consultarea documentelor din Arhivele Naționale s-a înrăutățit tot mai mult: este explicit interzisă folosirea laptop-urilor; cercetătorilor nu li se permite consultarea gratuită a tuturor inventarelor; în managementul intern al documentelor se face o discriminare oficială între cercetătorii români și cei străini;

- din 2001 numărul foștilor ofițeri de poliție angajați de Arhivele Naționale a crescut și continuă să crească considerabil. Însuși actualul director adjunct este general al Jandarmeriei Române. Facultatea de Studii Arhivistice din cadrul Academiei Române de Poliție este o instituție militară, cu alte cuvinte o filială a Ministerului de Interne, iar nu o instituție civilă. Toți absolvenții săi dobîndesc statutul de ofițeri de poliție.

Am dori să mai facem doar o scurtă remarcă privitoare la o altă arhivă a cărei studiere este crucială pentru reconstruirea istoriei recente a României și, la un nivel mai general, a Europei de Est comuniste în ansamblu: așa-numitele arhive ale Securității (*Arhiva Consiliului National pentru Studiarea Arhivelor Securitatii - ACNSAS*). Cu toate că posedă deja o legitimație de cercetare pentru Arhivele Naționale, Stefano Bottoni a trebuit

să plătească (în calitate de cercetător străin) o sumă de 16 milioane de lei (peste 500 de dolari) la Trezoreria Națională pentru a obține accesul în această instituție la sfîrșitul anului 2003. Trebuie să menționăm că cercetătorii români au trebuit și ei să plătească 1 milion drept taxă pentru obținerea acestui permis. Francois Bocholier a solicitat permisul, care i-a fost dat în iulie 2004, însă cînd a reușit în cele din urmă să pătrundă în arhivă, a descoperit că nu exista nici o listă de inventar referitoare la personalitățile pe care le căuta. Apoi i s-a spus să aștepte un timp pentru a permite CNSAS să facă investigațiile necesare. Din păcate, răspunsul pozitiv a venit cu prea mare întîrziere pentru el, după aproape *un an și jumătate* de tăcere totală.

Sîntem informați că din aprilie 2005 din „cauze administrative” neprecizate nu s-a mai eliberat nici măcar un permis de acces la CNSAS. După cum a constatat personal Stefano Bottoni, în 2005 condițiile de cercetare s-au înrăutățit grav chiar și în această instituție, care fusese considerată anterior mai transparentă și mai deschisă față de utilizatori decît Arhivele Naționale. Ca urmare, cercetarea este practic blocată.

Toate aceste lucruri se întîmplă în pragul aderării României la Uniunea Europeană, un eveniment de maximă importanță pentru România. Ca tineri cercetători și cetățeni europeni profund implicați și fascinați de trecutul României, credem cu tărie că această situație nu ar mai trebui tolerată. În opinia noastră, extinderea UE ar trebui să reprezinte nu doar o înlănțuire de decizii politice, ci mai presus de toate ocazia de a restabili în Europa Centrală și de Est cîteva valori elementare precum coerența, transparența, statul de drept, și nu în ultimul rînd accesul

liber la informație.

Vă rugăm să vă alăturați acțiunii noastre civile semnînd acest document, care va fi trimis Guvernului României, Uniunii Europene și Consiliului Europei, dar și unui organism profesional precum Consiliul Internațional al Arhivelor. Vom face public acest protest în mass media românească și internațională, pentru a determina autoritățile române să soluționeze această situație și să garanteze pe viitor condiții adecvate de acces la arhivele publice pentru toți cercetătorii, fără discriminare pe bază de naționalitate, afiliere instituțională sau subiect de cercetare.

Vă mulțumim anticipat pentru atenția și ajutorul dumneavoastră.

Ai dumneavoastră,
 Francois Bocholier (Universitatea Sorbonne, Paris)
 Stefano Bottoni (Universitatea din Bologna)
 Dennis Deletant (Școala de Studii Slave și Est-Europene, Londra)

Paris-Bologna-Londra, 25 noiembrie 2005

Zsidó – nem zsidó...?

Nem mondhatnám, hogy a sajtó általában, és a televízió különösképpen, elkényeztetne bennünket. De feltételezem, hogy amikor nagyritkán meghívják egy pár (másod-)perces beszélgetésre, tudják, hogy mit várnak tőlünk. Valószínűleg illetlenség részünkről csalódást okozni éppen azoknak akik néha mégiscsak kíváncsiak a véleményünkre. És ezek éppen a magyar tv-csatornák, azok amelyek érdekelték a kisebbségi kérdés higgadt, remélhetőleg tárgyilagos, de mindenképpen pozitív megítélésében, megvilágításában. Ennek viszont nem csak színe, de fonákja is van. Ha az ember egy magyar csatorna – feltehetően – magyar közönségéhez szól, nem illik olyan üzenetet küldeni neki amely csupán az előítéleteit erősíti vagy nemzeti hiúságát legezezi a többségi nacionalizmus korbácsolásával (nem mintha az nem érdemelné ki bőven), ha a gerendától el is tekintünk, a szálkát illik saját szemünkben is meglátni, még akkor is ha az inkább másokat szúr mint önmagunkat. Igen, az igazi erkölcsi tartás arra bűzdít, hogy magunkkal szemben szigorúbbak legyünk mint ellenfeleinkkel. Hiszen „az vesse rájuk az első követ aki...”

Úgy tűnik, elnézést kell kérnem tehát, hogy, a fentiek értelmében, nemrégiben illetlen voltam. Feltehetően nem azt nyújtottam amit elvártak volna tőlem.

A véletlen úgy hozta, hogy az utóbbi időben szokatlanul gyakran szembesültünk a „zsidó-kérdéssel”. Először is ott volt a vásárhelyi Holokauszt-szobor ügye, amelyre az előző kormányzás ráerőszakolta (és a zsidó közösség elfogadta!) azt a táblácskát, amely a bűnösök (magyar) nemzetiségét firtatta. Mindezt akkor, amikor az Iliescu-rendszer, az elnöktől a kultúr miniszterig tagadták, hogy Romániában holokauszt lett volna, azt a hiedelmet igyekezvén elhínteni a köztudatban, hogy a zsidóüldözés kimondottan magyar specialitás. Akkor megróttam a zsidó közösséget, hogy hagyta magát felhasználni a román nacionalizmus oltárán (*Pro Europa*, 3-4/2004). Azóta ez az értékelés, ha kelleltlenül is, de nemzetközi és hazai civil nyomásra megfordult. Ma a magyar és a román zsidóüldözés mérközése egyfajta döntetlenre áll.

Aztán ott voltak nemrégiben a horogkeresztes mázsolmányok a zsinagóga falán, melyet az egyik tettes öngyilkossága követett (Milyen nyomás nehezdedhetett az alig húsz éves fiatalember lelkére, ha erre a végletes lépésre szánta el magát? Milyen lelkiismereti csapda volt az amelyből nem talált más kiutat?). Aztán jött az ehhez kapcsolódó Duna TV-interjú, melynek nagylelkű (3 percnyi!) időtartamában olyan gondolatöredékek keltek – eredeti szándékom ellenére – szárnyra amelyek (idő híjján kimagyarázhatatlanul) epéig sértették egyes szittya-magyarok nemzeti büszkeségét. Ha az első megjegyzésem nem szült túlságos rokonszenvet a zsidó közösség körében, inkább diszkrét hallgatás vette körül, az utóbbi viszont bösz haragra gerjesztette a magyarországi többségi nemzet lekiismeretének büszke képviselőit. „Mielőtt leantiszemitáz, lesovinisztáz, lenacionalistáz bennünket – visitott fel, természetesen névtelenül, egy felbőszült rögmagyar arra a megjegyzésemre, hogy „begyűrűzött Magyarországról az antiszemitizmus Erdélybe”– illene az utóbbi 100 év Kárpát-medencéjének valós történelmét áttanulmányoznia. Milyen pusztítást, elnyomást, csonkítást köszönhetünk a féktelen zsidóterrornak. Soroljam a múlt és a jelen hatalmat bitorló, idegenszívú, nemzetrontó magyarországi zsidókat?” Persze nem

sorolta fel őket, mint ahogy nem sorolta fel a „magyar” Nobel-díjasok névsorát sem akikre (jogosan) annyira büszkék vagyunk, vagy a magyar kultúra „idegenszívú” és származású képviselőit Zrinyitől Munkácsig, Petőfitől Erkelig, Lisztől Radnótiig stb., stb., akik meghatározták végül is azt, amit ma magyar kultúrának nevezünk. A névsor annyira hosszú lenne, hogy semmiképp sem férne be e rövid elmélkedés terjedelmébe.

Nemsokkal ezek után, a Kriterion Kiadó igazgatója felkért Andrei Oișteanu *Képzelt zsidó* c. kötete magyar kiadásának bemutatására, amikor ismét szembesülnöm kellett azzal a torzképpel amelyet mi, nem-zsidók, évszázadokon keresztül hordozgattunk, ápolgattunk zsidó polgártársainkról. Ekkor tettem fel magamnak – és a jelenlévőknek – a nem éppen retorikus kérdést, miután felolvastam Szent István intelmeiből az idegenekről szóló jól ismert passzust („...mert egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és romlandó”), hogy mi történhetett nemzetünkkel a szentistváni intelmek és a holokauszt között, hogy mindaz ami e két dátum között megtörtént, megtörténhetett? Milyen lelki torzulásokon mehetett keresztül egy nemzet, hogy az országalapító nagy király szavaiból sugárzó nagylelkűség és nagyvonalúság oly sekélyes, aljas kishitűséggé degradálódjon? Ma persze tudjuk, hogy a zsidóüldözés nem volt magyar specialitás. Ma már tudjuk, hogy a bűnbakk-keresés ősi praktikája hogyan csapódik le a modernitás tévelygése és frusztrációi közepette. Szociológiailag meg tudjuk magyarázni, hogy a kapitalizmus (19., majd 20. századvégi) kihívásaira felkészületlen őshonos lakosság, hogyan keres torz választ az idegengyűlöletben. De morálisan továbbra is megmagyarázhatatlan marad, hogy egy magát keresztény erkölcsűnek nevező nemzet, hogyan képes a gyűlölet zsoldjába állni tudathasadás nélkül.

A korábban idézett böszmagyar felháborodott azon állításon, hogy hön szeretett hazájában antiszemitizmus volna. Sajnos tudjuk, hogy az amit a második világháború dicstelen melléktermékeként megismételhetetlenek véltünk, mára ismét terjed. Az emberiség emlékezete bűnösen rövid. Az a társadalom amely, ha nem is tartja nyilván, de számontartja, hogy ki a zsidó és ki nem, nem jó szándékból és nem ártatlanul teszi azt. Azok a hangok amelyek még értelmiségi körökben is azt állítják, hogy „ha nem vagy zsidó, homokos vagy szabadkőműves, nem érvényesülhetsz Magyarországon”, félelmetesen idézik fel azt a közhangulat csinálást amely előkészítette a zsidótörvények bevezetését. És amelyből logikusan és szinte magállíthatatlanul következett a folytatás: a holokauszt. Ne álltassuk magunkat azzal, hogy most más nemzetközi viszonyok uralkodnak, hogy a történelem nem ismétlődhet meg!

Azok akik a zsidók elhurcolását tevékenyen segítették volna vagy csupán lelkesen vagy oportunistán megtapsolták, már nagyon kevesen élnek közöttünk. Biztos voltak közöttük olyanok akik büntudattal élték le hátralevő életüket. Nem csekély vezeklés ez sem. A mi nemzedékünknek, persze, nincs miért büntudattal élnie. De felelőség-tudattal, szégyen-tudattal tartozunk azoknak akik elődeink bűne folytán nem tehetik már fel az egyáltalán nem költői kérdést: miért?

Az antiszemitizmus nem jelenkori kór, évezredek története néz vissza. Andrei Oișteanu könyve is ennek tükrét állítja elébünk. Görbétükör? Nem. De ne csodálkozzunk, ha mi, nem-zsidók, görbének látszunk benne. Nem a tükör a hibás.

GELU PĂTEANU

Cu prilejul aniversării a 80 de ani de la naștere și comemorării a 10 ani de la trecerea în neființă a poetului/traducătorului Gelu Păteanu, au fost organizate între 9-11 septembrie 2005 la Atid, județul Harghita, Zilele Gelu Păteanu. În cadrul manifestărilor a avut loc și o sesiune comemorativă la care au participat o serie de personalități publice care l-au cunoscut pe poet. Liga Pro Europa a fost reprezentată de Smaranda Enache și Szokoly Elek. Dedicăm memoriei marelui cărturar gândurile ce urmează.

Születésének 80-ik és halálának 10-ik évfordulója alkalmából, 2005 szeptember 9 és 11 között Gyalu Napokat szerveztek Etéden Gelu Păteanu költő és műfordító emlékére. A megemlékezések keretében egy emlékülésre is sor került, melyen olyan neves közéleti személyiségek vettek részt akik ismerték a költőt. A Pro Europa Ligát Smaranda Enache és Szokoly Elek képviselték. Gyalu emlékének szenteljük a következő gondolatsorokat.

Un mesaj pentru eternitate

Mulți oameni l-au cunoscut pe regretatul Gelu Păteanu, și puținii l-au apreciat. Cel mai adesea i s-au văzut și reproșat defectele și slăbiciunile, eșecurile personale și neîmplinirea socială. Toate erau adevărate, dar ele intră la cele «cite sînt într-un mod fatal legate de o mână de pământ», și toate au pierit odată cu el.

Alta este moștenirea valoroasă, eternă, pe care acest cărturar sensibil și

dificil ne-a lăsat-o. Și, la zece ani de la dispariția lui, se cuvîne s-o redescoperim și s-o punem în valoare.

Poate ca nimeni altul din vremea lui, Gelu Păteanu s-a mișcat mereu, cu eleganță și dezinvoltură, în spațiul a două limbi și – mult mai mult – a două culturi, cea română și cea maghiară. Limbi și culturi ce-și împart același spațiu geografic în Transilvania, se întrepătrund și se intercondiționează, dar se și încăpățînează să se ignore reciproc ori să se privească cu ostilitate.

Gelu Păteanu nu numai că le-a cunoscut în egală profunzime. Dar întreaga lui viață, întregul lui efort de cărturar și traducător (mult mai vast decît s-ar părea la prima vedere) a mers în sensul de a le face accesibile una alteia. De a le ajuta (prin traduceri literare și nu numai) să se cunoască, să se prețuiască și să trăiască împreună o viață mai frumoasă și mai curată. Adică în sensul bun al valorilor civilizației democratice europene, în sensul valorilor profesate azi de lumea civilizată și la care – cel puțin declarativ – aspirăm cu toții.

În timpul vieții, pentru această trudă ce îmbogățește ambele culturi, a primit adeseori neîncredere și dușmănie, din ambele părți. Și totuși, astăzi ajungem să recunoaștem că aceasta este singura cale posibilă, singurul drum care oferă tuturor fiilor țării o viață civilizată. Nu există alternativă, mai ales cînd trăim împreună într-o lume tot mai interdependentă. Astăzi devine mai valabilă ca oricînd

A mû marad

|Akik a nevét ismerik, azok nem csodálkoznak azon, hogy Székelyföld közepén egy színmagyar falu egy román költőt ünnepel, és éppen őt. Merthogy „Gyalu”, ahogy magyar barátai, jó ismerősei hívták, a nyolcvanas évek elején, a híressé (sőt bizonyos körökben hírhedtté) vált szárhegyi „Kriterion írótabor” -t követő hisztériás hangulatban épp itt, a Firtos lábánál, az országúttól is félreesve fekvő Etéden talált otthonra. És itt élt, alkotott, mindaddig, amíg 1990-ben, a marosvásárhelyi „fekete március” utáni időkben, a mellettünk tett nyilatkozatai miatt, életveszélyesen meg nem fenyegették, s kénytelen nem lett elhagyni a vendéglátó székely falut, a számára egyszerre idegenné lett országot. [...]

1955 óta szerepelt magyar vers- és főleg próza-fordításokkal a román irodalmi sajtóban, nem csak kortárs romániai magyar írók és költők, de Petőfi, Arany János, Áprily-versek tolmácsolójaként is; társfordítóként ott volt a hatvanas-hetvenes Gozsdu Eleket, Peteleit, Thury Zoltánt osztotta rá a szerkesztő), s az ő önálló tolmácsolásában megjelent kötetek száma sem kevés: a névsor Bartalis Jánostól években, négy kötetben kiadott *Antologia literaturii maghiare* gárdájában (Szigligeti-vígjátékot, Eötvös regényrészletet, a századforduló elbeszélőit: Ambrus Zoltánt, Veress Zoltánig terjed.

Azt, hogy anyanyelvi szinten – sőt a magyar anyanyelvűeket megszegyenítő tisztasággal és eleganciával – beszélt magyarul, többen elmondták – leírták azok közül, akik ismerték. De műfordítói rugalmasságából, beleérző készségéből egyként tellett a *Törökországi levelek* székely nyelvjárási ízekkel dúsított, veretes prózájának és Karinthy Frigyes nyelvi sziporkáinak, a Németh Lászlótól fordított *Iszony* hol drámái, hol lírai nyelvének és Tamási Áron egyszerre székely népi és szürrealista stílusának maradéktalan visszaadására. (Csak zárójelben még két szélsőséges példa: az ő fordításában jelent meg 1972-ben Franyó Zoltán szecessziósan zsúfolt, fulmináns publicisztikájának válogatása és rá tíz évre Imreh István szépírói mércével is mérhető stílusú, magvas történelmi tanulmányainak kötete.) Teljesítményét csak az tudja igazán méltányolni, aki magyarul is, románul is olvasni és élvezni tudja ezeket a műveket.

Sînt 10 ani de cînd ne-a părăsit OCTAVIAN BURACU

Activist consecvent pentru drepturile omului, fost președinte al Consiliului de Uniune Națională a județului Cluj, membru fondator al Alianței Civice, al Fundației Culturale Tribuna Ardealului, al Fundației Memoria, fondator și președinte al Asociației Dialog Interetnic, membru de onoare al Asociației de Prietenie Maghiaro-Române de la Pécs, laureat al premiului „Gh. Murgoci” al Academiei Române.

„S-ar cuveni poate să vorbesc despre meritele profesionale ale lui Octavian Buracu care au fost de asemenea excepționale. [...] Aș prefera totuși să evoc mai degrabă dimensiunea sa umană, demnitatea elegantă cu care a suportat toate loviturile vieții pînă în ultima clipă, discreția și modestia, dar și consecvența cu care își apăra convingerile, calități care l-au catapultat într-un moment critic al istoriei țării în fruntea capitalei transilvane, iar apoi, în rîndurile acelei elite care reprezintă adevărata conștiință îndurerată a națiunii sale.

Această luptă surdă cu obtuzitatea afișată ca „interes național”, cu perfidia apostolilor urii deghizați în „patrioți adevărați”, cu rinocerizarea tot mai accentuată a unor mase debusolate, nu putea să nu ducă la uzura prematură a unei ființe de asemenea sensibilitate morală.

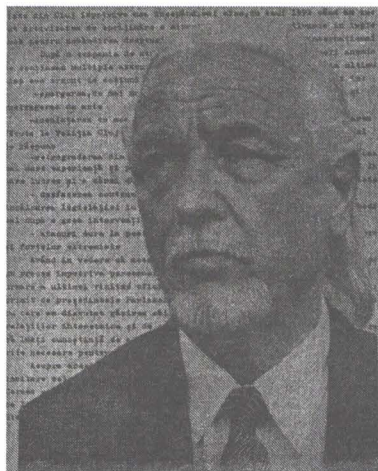
Poate că din punct de vedere medical-juridic Octavian Buracu a decedat în urma unei boli incurabile. Din punct de vedere moral și politic însă, Octavian Buracu a fost victima unui asasinat. Asasinii lui, asasinii speranțelor noastre europene se mișcă liber printre noi, organizează mineriade și visează la lagăre de concentrare pentru cei diferiți de dînsii. Atîta timp cît acești asasini vor deține pîinea și cuțitul, responsabilitatea societății civile democratice este imensă.

Deși îmi vine greu să apelez la pilde biblice, nu pot să

nu mă gîndesc la tragedia aceluia Isus care fusese repudiat tocmai de aceia pentru mîntuirea cărora a fost gata să moară pe cruce. Octavian Buracu a murit pe cruce pentru demnitatea terfelită a neamului său de către fariseii național-comunismului.

În fond, ar trebui să fim fericiți că am fost contemporanii, pritenii, colaboratorii unui om adevărat care a avut curajul să-și ducă crucea pînă la capăt. În fond, ar trebui să fim fericiți să putem duce mai departe crucea pe care ne-a lăsat-o moștenire Octavian Buracu. Dacă ne gîndim bine, Octavian Buracu nu avut decît soarta obișnuită a tuturor mîntuitorilor.”

Szokoly Elek

Fragment din Laudatio dedicat lui Octavian Buracu cu ocazia decernării titlului de membru de onoare post mortem al Ligii Pro Europa.

(continuare din pag. 6)

remarca revoluționarilor de la 1848, anume că „maghiarul nu poate trăi fără român, nici românul fără maghiar”. Pentru cauza dreaptă a toleranței și coexistenței armonioase între națiuni, opera tipărită a lui Gelu Păteanu a adus și aduce ambelor popoare servicii de neînlocuit.

Să-l onorăm pe distinsul european care a fost Gelu Păteanu prețuindu-i și folosindu-i realizările. Dar, mai ales, se cuvine a i se continua strădania de către noile generații – de ambele părți – spre îmbogățirea și înfrumusețarea amîndurora și a lumii noastre deopotrivă. Deie bunul Dumnezeu să fie așa!

Radu Ardevan

(folytatás a 6. oldalról)

Etéd az ő számára az alkotó nyugalom helye volt. Itt teremtette meg a Törökországi levelek egyedülálló román nyelvét, s itt születtek legnagyobb részt azok a magyar versei is, amelyek – már csak halála után – *Levelek a Fekete Madonnához* címmel jelentek meg, 1997-ben.

Hogy miképpen illeszkedett be az őt befogadó székely falu közösségébe, arról szeptember 9–10-én az etédi „Gyalu-napok” tanúskodtak. Egy olyan ünnep napjai, amelyet nem írt elő senki, mint annak idején a kötelező évfordulókat, hanem amely belülről, az emberek szívéből fakadt. Azokéból, akik az embert – odalent – mindig az emberség mércéjén mérték.

Élete példája tanúsítja azt, amiben a magyar irodalom fordítójaként is hitt: egymás megbecsüléséhez az út egymás megismerésén át vezet.

Dávid Gyula

RECUPERAREA INTERCULTURALITĂȚII

Studentii Academiei Interculturale Transsylvania, odată ce și-au format niște repere referitoare la dimensiunea interculturală a provinciei istorice Transilvania, au fost invitați să contribuie la punerea în lumină a acestei dimensiuni în propriile lor zone de proveniență. Redăm aici câteva fragmente din studiile întocmite de ei.

Căutînd multiculturalismul caransebeșean

Caransebeș. Vara lui 2005. Un studiu pe o temă de actualitate. Trei elemente ce urmau să-mi ofere mai multă bătaie de cap decît mi-aș fi putut imagina.

Caransebeșul e un oraș mic în care, credeam eu, aproape toată lumea cunoaște aproape pe toată lumea. În aceste condiții realizarea unui studiu despre Caransebeș, fie el și multicultural, ar fi trebuit să ilustreze expresia „floare la ureche”.

Știam, bunăoară, o mulțime de lucruri despre ucraineni (doar și eu sînt ucraineancă!), știam destule și despre germani (doar predau la secția germană!), știam cîte ceva despre romi și maghiari (doar am vecini romi și maghiari!), aveam o vagă idee despre evrei (doar trec aproape zilnic pe lîngă sinagogă!) ... și, totuși, ... aveam să constat, atunci cînd m-am apucat de lucru, că nu știam mai nimic.

Din varii motive, informațiile pe care le „vînam” s-au lăsat cu greu descoperite, unele dintre ele fiind chiar și în

prezent bine camuflate. Explicația, simplă, de altfel, nu decurge neapărat din faptul că oamenii cu care am stat de vorbă ar fi refuzat să comunice, ci, mai ales, din faptul că oamenii nu considerau că ceea ce știu ei este suficient de important pentru a fi spus (nimeni nu se gîdea că aceste lucruri ar putea prezenta vreun interes, nimeni nu mai fusese curios să afle informații despre minoritățile caransebeșene, nimeni nu se gîndise să realizeze un asemenea studiu).

Trecînd peste încîlcitul drum al obținerii de informații, pot spune, acum, că am reușit să cunosc oameni pe care îi știam: oameni diferiți, oameni aparținînd diverselor etnii, avînd variate tradiții și preocupări.

Am redescoperit caransebeșenii și am găsit multiculturalismul. El se află în cei 7,9% minoritari ai orașului și își duce existența într-o manieră cît se poate de discretă. Se poate convinge de acest lucru oricine trece prin Caransebeș.

Mihaela Subota

Avram Goldfaden, întemeietorul primului Teatru Evreiesc din lume la Iași (1876)

Popularitatea universală a lui Avram Goldfaden datează din anul 1876, cînd a pus bazele primului teatru profesionist de limbă idiș, în România, la Iași, în vestita grădină „Pomul Verde”. Grădina „Pomul Verde”, pe care a mai apucat-o și subsemnatul, era în strada Căpitan Păun, chiar în fața statuii lui Vasile Alecsandri. Nu se știa dacă este cea din 1876 și nici unde a fost „grădina Simen Mark”, unde în 1876, venit la Iași, chemat de Ithak Librescu, Goldfaden a cîntat diferite cuplete, printre care și ale sale. Dar apariția lui în fața publicului este urmată de un eșec. Pînă la urmă ajunge, înșă, la ideea creării unui teatru. Astfel, a fost înființat la Iași, în 1876, teatrul profesionist în limba idiș, primul din lume.

Despre grădina lui Simer Mark, Ion Mitican, în volumul „Cu Mihai Eminescu și Ion Creangă prin tîrgul Ieșilor” (1990) scria:

„Ieșean cu vechime, redactor și cronicar dramatic la «Curierul de Iași», joi, 19 august 1876, poetul (Eminescu) intra pe porțița dughenilor «Bastîștei» (ori Bașotoaiei) situată vis-à-vis de biserica ungurească (catolică, n.n). Acolo se afla o locanță de vară a cofetarului Simen Mark, iar peste cîteva săptămîni pe scena ei dădea reprezentații în limba idiș, o trupă de cîntăreți și artiști cu mare trecere în rîndul populației locale. Peste cîteva zile, «Curierul» publica notița teatrală intitulată «Teatrul Evreiesc»”.

Andrei Luchici

Reprezentarea grupurilor etnice în spațiul simbolic din Sibiu

Prima denumire oficială a străzilor a avut loc în anul 1833. De atunci străzile au suferit numeroase schimbări ale denumirilor în funcție de condiții istorice, cele mai multe schimbări înregistrându-se în anii de răscruce 1919, 1947-48, 1970, 1990.

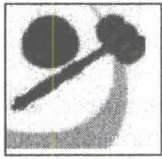
Consider că păstrarea denumirilor originale ale străzilor are o importanță deosebită, deoarece arată „fazele” de dezvoltare ale unui oraș.

Bunăoară, B-dul N. Bălcescu, azi centrul orașului, se numea Heltauergasse (str. Cisnădiei), la capătul acestuia se afla Poarta Cisnădiei – azi existentă doar în fotografii. B-dul Andrei Șaguna, înainte de a fi str. Lenin, se numea str. Morilor, pentru că ducea spre o zonă în care pe vremuri erau morile orașului.

Ar fi interesantă păstrarea denumirilor străzilor în limba germană (în localitatea Sebeș Alba în prezent numele străzilor este inscripționat și în limba germană). Unele chiar au rămas neschimbate: str. Hochmeister (primar). Există azi speranța ca acest lucru să se realizeze: în Sibiu mai puțin de 2% din populație este de origine germană, totuși la intrarea în oraș avem plăcuțe bilingve. Chiar dacă socotim că scopul este pur turistic sau comercial și nu are în vedere o recunoaștere a contribuției comunității săsești la dezvoltarea așezării, această inscripționare pare să dea rezultate. (vezi denumiri ca: Cupa Hermannstadt, F.C. Sibiu Hermannstadt etc.)

Sanja Andreea Mitrică

Punctul de vedere al Ligii PRO EUROPA privind cazul Hădăreni

Întrucât în mass-media au apărut diferite acuzații la adresa Ligii PRO EUROPA, rolul organizației fiind prezentat uneori într-un mod distorsionat, Liga PRO EUROPA dorește să își clarifice punctul de vedere cu privire la cazul Hădăreni.

Activitatea Biroului pentru Drepturile Omului

Biroul pentru Drepturile Omului din cadrul Ligii PRO EUROPA, înființat la 1 octombrie 1993, monitorizează respectarea drepturilor omului de către autorități. Totodată, Biroul are un program de primire a publicului, în cadrul căruia oricine consideră că i-au fost încălcate drepturile primește informații atât privind legislația internă și internațională care garantează respectarea drepturilor omului, cât și privind procedurile prin care drepturile pot fi obținute. Biroul pentru Drepturile Omului primește anual între 250 și 350 de sesizări. Liga PRO EUROPA nu poate și nici nu dorește să devină avocatul acestor persoane. Ea nu constată adevărul absolut, ci arată modul în care adevărul — oricare ar fi el — poate fi scos la iveală. Toate acțiunile persoanelor consiliate sînt individuale, inclusiv plîngerile adresate Curții Europene a Drepturilor Omului, și, de aceea, Liga PRO EUROPA nu își poate asuma responsabilitatea morală pentru conținutul plîngerilor.

În situația în care Liga PRO EUROPA constată că există pericolul ca autoritățile să nu respecte prevederile legale, intervine, cu metodele specifice unei organizații de drepturile omului, pentru promovarea principiului statului de drept, și anume: informează opinia publică prin conferință de presă, prin publicații proprii, prin interviuri, articole în presă; elaborează studii pe care le trimite autorităților, instituțiilor interne și internaționale; organizează conferințe, seminarii, mese rotunde sau participă la astfel de evenimente organizate de alte instituții, organizații; promovează modificarea legislației care afectează respectarea drepturilor omului; trimite petiții, plîngeri în nume propriu.

Importanța cazului Hădăreni

Din decembrie 1989 a apărut un fenomen deosebit de periculos pentru România. În unele localități, cum ar fi Vîrghiș (Covasna), Reghin (Mureș), Turulung (Satu Mare), Lunga (Covasna), conflictele interpersonale au degenerat în conflicte interetnice în care populația majoritară (română sau maghiară), neavînd încredere în autorități, și-a făcut singură dreptate, recurgînd la pedepsirea colectivă a comunităților de romi. Au avut loc adevărate pogromuri, zeci de persoane au fost linșate și sute de case incendiate. Au urmat cazuri mediatizate cum ar fi Mihail Kogălniceanu (Constanța) și Bolintin Deal (Giurgiu), altele au rămas necunoscute opiniei publice cum ar fi Plăieșii de Sus (Harghita).

Evenimentele din Hădăreni, precedate de aproximativ 30 de cazuri similare, au avut loc în perioada în care România a devenit membră a Consiliului Europei.

În aceste circumstanțe, Liga PRO EUROPA și-a propus în primul rînd stoparea fenomenului, ceea ce nu se putea întîmpla decît într-un singur mod: prin responsabilizarea autorităților și prin pedepsirea persoanelor vinovate, rămase nepedepsite în zeci de cazuri.

Privind în urmă, se poate constata că Liga PRO EUROPA a obținut un important succes. După cazul Hădăreni, fenomenul s-a restrîns (doar două cazuri similare au mai fost constatate, la Racșa și Bîcu), autoritățile au înțeles că trebuie să intervină în stoparea conflictelor violente, iar justiția din România a dat soluții privind atât latura penală cît și latura civilă a cazului. La fel, cazul Hădăreni a fost primul din conflictele interetnice în care s-a pronunțat Curtea Europeană a Drepturilor Omului, constatîndu-se, pentru prima oară în România, încălcarea dreptului la tratament egal pe motive de rasă. Alte două cazuri anchetate de Liga PRO EUROPA au primit soluții de admisibilitate din partea CEDO: cazul Plăieșii de Sus și Cașinul Nou; la fel s-a admis și cazul Bolintin Deal, pentru care cazul Hădăreni formează un precedent important.

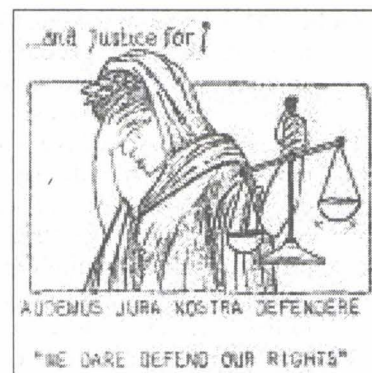
Probleme juridice actuale

În momentul de față, legat de cazul Hădăreni, au rămas două probleme juridice a căror soluționare este urmărită de Liga PRO EUROPA.

Prima problemă este cea a executării soluției definitive, pronunțate de Înalta Curte de Casație și de Justiție. În acest caz, ce se află pe rol la Judecătoria Luduș, Liga PRO EUROPA monitorizează respectarea dreptului la un proces echitabil, care include, între altele, neamestecul puterii executive în activitatea puterii judecătorești și soluționarea cazului într-un termen rezonabil.

A doua problemă este solicitarea înaintată de 5 persoane către Marea Cameră a CEDO privind modul de interpretare a dreptului la viață și a dreptului la proprietate. Întreaga jurisprudență a CEDO este în defavoarea acestei solicitări, o modificare a soluției de admisibilitate date de Curte, prin care s-a considerat că cele două drepturi au fost încălcate înainte ca România să ratifice **Convenția europeană a drepturilor omului**, ar însemna modificarea radicală a interpretării acestor drepturi. Nu este însă prima încercare de acest fel, și prin urmare nu poate fi socotită absurdă: începînd cu anii '70 există o serie de încercări în acest domeniu din partea unor juriști internaționali consacrați.

Prin întreaga sa activitate, uneori privită cu nemerită suspiciune, Biroul pentru Drepturile Omului al Ligii PRO EUROPA a adus o importantă contribuție la responsabilizarea autorităților și a societății civile pentru apărarea drepturilor omului și crearea unei culturi a drepturilor omului. Activitatea Ligii PRO EUROPA a contribuit decisiv la acele procese democratice care au calificat România pentru integrarea euro-atlantică. Privind retrospectiv, nu de puține ori, au trecut ani buni pînă cînd elita politică, autoritățile, chiar presa au înțeles demersurile noastre consecvente în beneficiul României și al cetățenilor săi.

12 octombrie 2005

Cultul mareșalului Ion Antonescu

În 1990, după dispariția cultului personalității a cuplului dictator, o parte a societății a început să caute febril alte personaje care să corespundă tiparului „marelui conducător”: dictator, xenofob și care conduce țara spre un dezastru iminent. În imaginarul unei părți însemnate a societății românești, locul lui Ceaușescu a fost luat de Antonescu. Astfel, au apărut străzi, bulevarde care îi poartă numele, apoi au apărut cărți și publicații despre cel considerat a fi un „bun român”, iar ulterior i s-au ridicat chiar și statui. Cealaltă parte a societății, tuluită, a încercat să explice, să convingă: Antonescu nu poate fi considerat un model pozitiv. Degeaba. Au trebuit căutate atunci alte căi pentru a stopa cinstirea criminalilor de război, a persoanelor vinovate de genocid.

Cronologia încăpăținării pentru o cauză dreaptă

- **19 iunie 1992:** O comisie constituită în baza unei decizii a Prefecturii Județului Mureș schimbă numele Bulevardului 1 Mai în Bulevardul Mareșal Ion Antonescu. Din comisie au făcut parte Dimitrie Poptămaș, Lazăr Lădăriu, Bazil Ciaco, Grigore Ploșteanu, Valeriu Lazăr.
- **24 iunie 1992:** Asociația Evreilor din România Victime ale Holocaustului protestează împotriva hotărârii Prefecturii, arătând că „acest mareșal de tristă memorie a colaborat pînă în ultimul moment cu cel mai odios criminal al istoriei contemporane, Hitler, însușindu-și cu trup și suflet ideologia fascistă, național socialistă”, „numele lui Antonescu este legat de exterminarea a sute de mii de evrei din Moldova și Basarabia”, „a denumi o stradă sau un bulevard din Tîrgu-Mureș «Mareșal Ion Antonescu» este nu numai o gravă jignire adusă memoriei sutelor de mii de evrei și neevrei care au căzut victime ideilor fasciste, dar este totodată o încercare deplorabilă de a reînvia fascismul și antisemitismul în patria noastră”.
- **29 iunie 1992:** Apare numărul 26/1992 al Gazetei de Mureș, săptămînal de analiză și informare editat de Liga PRO EUROPA, care dedică 2 pagini de protest, sub titlul „Somnul rațiunii a născut cultul Antonescu”, atribuirii denumirii bulevardului unui criminal de război. „A-l face pe Antonescu erou înseamnă să nu vrei să înțelegi tema morală a secolului XX”, scria Daniel Chirot, iar Liviu Vînașu afirma: „Dacă unii îl vor ca stindard pe Mareșal, îl pot avea, nu-i nimic mai simplu. Dar în acest caz trebuie să-și asume responsabilitatea crimelor lui”. Sondajul de opinie realizat de Gazeta de Mureș arăta că 22,7% din populația Tîrgu-Mureșului era de acord cu schimbarea de nume a bulevardului. Gazeta de Mureș a continuat să publice articole împotriva cultului lui Ion Antonescu.
- **2 iulie 1992:** Întrunit în ședință, Consiliul de Coordonare al Ligii PRO EUROPA adoptă un protest în care se arată: „numele lui Ion Antonescu, legat de deportarea și exterminarea a numeroși concetățeni de-ai noștri, îndeosebi evrei și romi, ca și de pierderea vieții a sute de mii de români alături de mașina de război nazistă, apare ca o regretabilă provocare la adresa opiniei publice din orașul nostru”. Liga PRO EUROPA a continuat protestul împotriva cultului criminalilor de război printr-o poziție fermă, exprimată atît în paginile Gazetei de Mureș și ale buletinului informativ „Pro Europa”, cît și prin expuneri prezentate cu ocazia unor conferințe, seminarii naționale sau internaționale.
- **21 noiembrie 1997:** Printr-un comunicat de presă, Liga PRO EUROPA își manifestă din nou îngrijorarea față de amplificarea manifestărilor naționaliste și de intoleranță xenofobă, în momentul în care procurorul general al României intenționa reabilitarea unor demnitari ai regimului Antonescu. „Liga PRO EUROPA protestează în continuare împotriva amplasării în spațiul public a unor statui ale lui Ion Antonescu și atribuirii numelui acestuia unor străzi, acțiuni ce constituie gesturi simbolice de legitimare a politicii sale antidemocratice și o întinare a memoriei victimelor nevinovate ale regimului său.” Sub presiunea internă și internațională, intenția reabilitării regimului Antonescu a fost retrasă.
- **9 noiembrie 1999:** Cu ocazia comemorării Kristallnacht-ului, Liga PRO EUROPA își manifestă printr-o declarație publică dezacordul față de cultul lui Ion Antonescu care „nu numai că a dus o politică fățiș antisemită și profascistă, dar a subminat prin multe din deciziile și acțiunile sale fundamentele înseși ale statului de drept”.
- **20 martie 2001:** Liga PRO EUROPA organizează seminarul „Holocaustul romilor”. Participanții își exprimă indignarea față de faptul că există în Tîrgu-Mureș „o stradă care poartă numele aliatului lui Hitler, mareșalul Ion Antonescu, cel care a trimis romi și evrei în lagărele de exterminare”. În continuare, Liga PRO EUROPA publică articole și studii pe tema Holocaustului pentru informarea opiniei publice. Numărul 4-5/2001 al gazetei Ligii PRO EUROPA publică un articol („Memento vitea ac mori”) semnat de Sebestyén Mihály: „Spre rușinea noastră, există un bulevard care-i poartă numele aliatului lui Adolf Hitler. Oare cîți martiri evrei din Tîrgu-Mureș au monument, cîți evrei au stradă la Tîrgu-Mureș? Răspunsul nostru: nici unul. Nici măcar poetul martir Salamon Ernő... Sîntem martorii unei recrudescențe a antisemitismului de tip fascist. Schimbarea regimului în 1989 a adus și schimbarea aprecierii fenomenelor istoriei. Mulți sînt de părere că figurile anatemezate de către comuniști trebuie reabilitate fără discernămint. [...] Nimic mai fals, mai periculos. Monștrii trecutului pot renaște.” Alte articole pe această temă: „Negarea și banalizarea Holocaustului” (interview cu Michael Shafir, Info PRO EUROPA nr. 6-8/2001, „Antonescu între noi” (Laura Ardelean, Info PRO EUROPA nr. 11-12/2001).
- **28 martie 2002:** Apare în Monitorul Oficial al României (nr. 214) Ordonanța de urgență nr. 31 din 13 martie 2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu

caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii.

• **7 mai 2002:** Liga PRO EUROPA

adrează scrisori nominale tuturor consilierilor locali solicitând modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu.

• **29 iulie 2002:** Liga PRO EUROPA adresează o scrisoare către Prefectura Județului Mureș, arătând: „În plin centrul municipiului Tîrgu-Mureș se află un bulevard denumit după mareșalul Ion Antonescu. Pînă în momentul de față, Consiliul local Tîrgu-Mureș a refuzat să-și respecte obligațiile ce-i revin din art. 13 al OUG 31/2002. Vă rugăm să ne informați asupra măsurilor întreprinse pentru respectarea legalității.” Scrisori similare se trimit Ministerului Culturii și Cultelor și Ministerului Administrației Publice.

• **4 septembrie 2002:** Liga PRO EUROPA se adresează cu o scrisoare tuturor consilierilor locali ai municipiului Tîrgu-Mureș, cerînd respectarea OUG 31/2001, prin modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu. „Solicităm să Vă conformați, de urgență, prevederilor legale, pentru a evita crearea impresiei conform căreia Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș promovează cultul persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii.”

• **18 septembrie 2002:** Cu ocazia unei conferințe de presă, opinia publică este informată asupra faptului că „recent ne-am adresat consilierilor locali să-și respecte obligațiile ce le revin din Ordonanța nr. 31/2002, pentru a evita crearea impresiei conform căreia Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș promovează cultul persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii”.

• **27 septembrie 2002:** Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș votează hotărîrea (devenită ulterior Hotărîrea nr. 187/2002) prin care se schimbă denumirea Bulevardului Ion Antonescu în Bulevardul Cetății. În aceeași zi, Liga PRO EUROPA a salutat această decizie printr-o declarație, criticînd atitudinea unor consilieri care au susținut în public că „și Antonescu și Ceaușescu au condus poporul român, ceea ce înseamnă că ei sînt eroi ai poporului român” sau că președintele SUA, Theodor Roosevelt, trebuia condamnat pentru crime de război.

• **12 februarie 2003:** Tribunalul Mureș pronunță Senința nr. 414/2003 prin care anulează Hotărîrea nr. 187/2002 a Consiliului local Tîrgu-Mureș datorită nerespectării procedurilor legale (solicitarea unui aviz din partea Comisiei de Atribuire de Denumiri Județene, potrivit OG nr. 63 din 29 august 2002). Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș nu a fost informat de existența

acestui proces. În locul consiliului, a fost reprezentată la proces Primăria Tîrgu-Mureș, care nu a apărut, ci a atacat hotărîrea consiliului: prin întîmpinarea depusă la Tribunalul Mureș, Primăria a solicitat instanței „să dispună conform legii arătînd că hotărîrea adoptată este nelegală”.

• **23 aprilie 2003:** Liga PRO EUROPA solicită primarului municipiului Tîrgu-Mureș îndepartarea plăcuțelor cu inscripția Bulevardul Ion Antonescu, arătînd că denumirea s-a schimbat prin Hotărîrea Consiliului local al municipiului Tîrgu-Mureș nr. 187/2002, ce nu poate fi suspendată chiar dacă a fost atacată prin contencios administrativ. O scrisoare similară se trimite, Prefecturii Județului Mureș și Ministerului Culturii și Cultelor. În urma acestor scrisori, Ministerul Culturii și Cultelor solicită Prefecturii Județului Mureș îndepartarea inscripțiilor „Bulevardul Ion Antonescu”. În cursul lunii mai plăcuțele sînt demontate.

• **5 mai 2003:** Se comunică Sentința nr. 414/2003 prin care s-a anulat modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu.

• **25 iunie 2003:** Comunicatul Ligii PRO EUROPA „solicită intrarea de urgență în legalitate, aplicarea imediată a OUG nr.31/2002 și la nivelul municipiului Tîrgu-Mureș”, totodată și tragerea la răspundere a persoanelor „care s-au făcut vinovate de întîrzierea intrării în legalitate”.

• **3 martie 2004:** Cu ocazia unei conferințe de presă, Liga PRO EUROPA a condamnat cultul lui Wass Albert, a solicitat totodată autorităților să acționeze la fel de prompt și împotriva cultului lui Ion Antonescu. „Ordinul Prefecturii județului Mureș privind demontarea tăblițelor indicatoare de străzi cu această denumire este doar o măsură superficială, consilierii locali fiind direct responsabili pentru continuarea încălcării prevederilor OUG 31/2002, deoarece denumirea de Bulevard Ion Antonescu nu a încetat odată cu îndepartarea tăblițelor. Totodată, în spiritul respectării OUG 31/2002, solicităm ca Asociația Mareșal Ion Antonescu să nu beneficieze de contract de închiriere în spațiul public (Palatul Culturii este o instituție publică).”

• **3 februarie 2005:** Printr-un comunicat, Liga PRO EUROPA „salută participarea președintelui României la comemorarea a 60 ani de la deportarea evreilor la Auschwitz și interpretează acest gest de solidaritate cu memoria victimelor nazismului și fascismului ca o expresie a voinței politice de a respecta și în România memoria Holocaustului”, totodată „constată cu surprindere că în unele orașe din România, cu sprijinul tacit al autorităților locale și județene, cultul Mareșalului Ion Antonescu, activitatea organizațiilor dedicate memoriei sale, ca și a noilor mișcări antisemite, extremiste și xenofobe (Noua Dreaptă, Mișcarea Legionară) continuă nestingherite în spațiul public, inclusiv cu susținerea financiară a bugetelor locale, și că revistele acestora sînt difuzate prin sistemul public”. În aceste condiții, solicită „ca la Tîrgu-Mureș, oraș în care există unul din puținele monumente dedicate victimelor

Holocaustului, Consiliul local, primarul și prefectul recent numit să ia de îndată măsurile necesare pentru schimbarea denumirii Bulevardul Ion Antonescu în Bulevardul Cetății, așa cum a decis Consiliul Municipal la data de 27 septembrie 2002”.

- **17 februarie 2005:** Liga PRO EUROPA semnaleză Ministerului Culturii și Cultelor, cât și ministrului de stat pentru coordonarea activităților din domeniile culturii, învățământului și integrării europene: „cultul persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii este în toi, numele lui Ion Antonescu este purtat în continuare de străzi din orașe ca Tîrgu-Mureș sau Oradea”.
- **2 martie 2005:** Liga PRO EUROPA salută, cu ocazia unei conferințe de presă, solicitarea prefectului județului Mureș, dl. Ciprian Dobre, de modificare a denumirii Bulevardului Ion Antonescu, în conformitate cu prevederile legale și în armonie cu argumentația din comunicatul Ligii PRO EUROPA din 3 februarie 2005.
- **30 martie 2005:** Liga PRO EUROPA trimite Consiliului Europei un raport privind implementarea în România a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, în care prezintă și promovarea cultului lui Ion Antonescu în România.
- **1 iunie 2005:** Cu ocazia unei conferințe de presă, Liga PRO EUROPA atrage atenția opiniei publice asupra nerespectării în Tîrgu-Mureș a OUG 31/2002.
- **28 iunie 2005:** Liga PRO EUROPA solicită din nou consilierilor locali modificarea denumiri Bulevardului Ion Antonescu. În scrisoarea adresată personal tuturor consilierilor locali, se arată: „În situația în care consilierii locali ai municipiului Tîrgu-Mureș promovează în continuare cultul persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii prin neadoptarea unei hotărâri de modificare a denumirii Bulevardului Ion Antonescu, pînă la data de 1 octombrie 2005 (cu respectarea tuturor prevederilor legale), vom fi obligați să acționăm pe căi juridice pentru respectarea OUG 31/2002, care sancționează această infracțiune cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea unor drepturi.”
- **1 iulie 2005:** Liga PRO EUROPA informează printr-un comunicat opinia publică privind demersurile organizației pentru modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu.

- **29 septembrie 2005:** Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș amîna decizia privind modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu pe motiv că au fost programate prea multe proiecte de hotărîri.
- **6 octombrie 2005:** Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș amîna decizia privind modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu motivînd că proiectul nu a fost bine pregătit.
- **12 octombrie 2005:** Întrucît la ședința Consiliului local al municipiului Tîrgu-Mureș din 29 septembrie și 6 octombrie 2005 s-a amînat modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu, Liga PRO EUROPA depune o plîngere penală la Parchetul de pe lîngă Judecătoria Tîrgu-Mureș împotriva persoanelor necunoscute din Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș care obstrucționează respectarea prevederilor legale. În această zi, cu ocazia conferinței de presă a Ligii PRO EUROPA, opinia publică este informată asupra acestui demers. Materialele conferinței de presă sînt trimise mai multor organizații interne și internaționale, ambasade.
- **13 octombrie 2005:** Se întrunește de urgență Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș și votează modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu în Bulevardul Cetății.
- **14 octombrie 2005:** Liga PRO EUROPA trimite următorul comunicat presei și autorităților: „Avînd în vedere faptul că la data de 13 octombrie 2005 Consiliul local al Municipiului Tîrgu-Mureș, în regim de urgență, a dat curs solicitării Ligii PRO EUROPA privind modificarea denumirii Bulevardului Ion Antonescu, asociația își retrace plîngerea penală formulată împotriva persoanelor necunoscute din Consiliul local al municipiului Tîrgu-Mureș pentru obstrucționarea respectării OUG 31/2002.”
- **12 decembrie 2005 (închiderea ediției):** denumirea nouă de „Bulevardul Cetății” nu figurează pe tăblițele care indică numele străzii.

Comunicat

Împotriva antisemitismului

Liga PRO EUROPA își exprimă indignarea și îngrijorarea față de manifestările antisemite, rasiste care s-au evidențiat și în ultimele zile prin vopsirea svasticii pe pereții sinagogii și ai unor clădiri din Tîrgu-Mureș în ziua de 1 octombrie 2005. Aceste manifestări sînt efectul tolerării de către autorități a publicațiilor și organizațiilor rasiste, a cultului persoanelor condamnate pentru crime împotriva umanității.

Solicităm autorităților să ia măsuri conforme cu **Ordonanța de urgență 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii.**

Totodată ne exprimăm pe această cale solidaritatea față de membrii comunității evreiești din Tîrgu-Mureș.

5 octombrie 2005

Protejarea datelor cu caracter personal

În cursul lunii octombrie a.c., Centrul de Recrutare din Tîrgu-Mureș a trimis către licee formulare prin care au fost solicitate unele date personale ale elevilor. Aceste formulare au încălcat în mod flagrant prevederile **Legii nr. 677 din 21 noiembrie 2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date** (publicat în *Monitorul Oficial nr. 790 din 12 decembrie 2001*), întrucît în formulare nu a apărut instituția care solicită datele, nici scopul solicitării; sînt solicitate date cu caracter personal care nu au nici o relevanță pentru Ministerul Apărării Naționale, cum ar fi apartenența etnică a celor chestionați; prin trimiterea formularelor la școli și colectarea acestor formulare în cadrul școlilor nu se poate asigura nici confidențialitatea și nici aplicarea măsurilor de securitate.

Întrucît în conformitate cu prevederile legii, autoritatea de supraveghere a prelucrărilor de date cu caracter personal este Avocatul Poporului, Liga PRO EUROPA solicită acestei instituții să ia măsurile necesare pentru respectarea legalității și să aplice sancțiunile necesare.

2 noiembrie 2005

Injurii la adresa comunității maghiare din România – sesizare CNCD –

Sub pretextul unor dezbateri parlamentare pe marginea proiectului Legii privind statutul minorităților naționale din România, senatorii Corneliu Vadim Tudor și Gheorghe Funar au formulat, în zilele de 29 septembrie, 20 octombrie și 24 octombrie 2005, grave injurii la adresa comunității maghiare din România.

Prin urmare, Liga PRO EUROPA sesizează Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, solicitînd sancționarea celor doi senatori PRM, avînd în vedere prevederile **Ordonanței nr. 137/2000** cu modificările ulterioare, care, la art. 19, stabilește: „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, avînd caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

Consiliul de Coordonare al Ligii PRO EUROPA

27 octombrie 2005

Neexecutarea soluțiilor judecătorești definitive: o amenințare pentru statul de drept

În ultima perioadă Liga PRO EUROPA constată răspîndirea unui fenomen ce poate afecta în mod serios principiile statului de drept: refuzul executării soluțiilor judecătorești definitive.

Acest refuz îmbracă mai multe forme.

- Prima este cea a refuzului unor autorități de a respecta soluțiile judecătorești definitive.

În cazul familiei T. din Tîrgu-Mureș Primăria municipiului ar trebui să o pună în posesia unei suprafețe de teren intravilan de 3.200 mp. Sub pretextul că Primăria nu are teren intravilan în posesie, soluția nu s-a executat din aprilie 2003, timp în care Primăria concesionează sau vinde terenuri, prin hotărârile Consiliului local (spre exemplu în Hotărîrea nr. 97/2003 se arată că în proprietatea Primăriei se afla o suprafață de 62.378+11.583 mp de teren).

În cazul familiei O., Primăria din Luduș refuză plata unei sume de peste 1 miliard de lei, oferită ca despăgubire pentru un teren prin soluție definitivă din 2004.

- A doua formă de refuz vine din partea executorilor judecătorești. În aceste cazuri, după ce executorii judecătorești sînt plătiți de cei îndreptățiți la daune, daunele nu sînt totuși recuperate pe motiv că nu există bunuri de executat.

M.G. așteaptă primirea unei daune din partea unei firme de taximetrie din anul 2002. În 2005 a primit o informare din partea executorului judecătorec conform căreia executarea silită nu poate fi pusă în practică, întrucît nu există bunuri urmăribile. Deși societatea există, are bunuri, are profit...

Toate demersurile privind obținerea executării au rămas fără efect: s-au depus plîngeri penale, plîngeri în contencios administrativ, sesizări la Camera Executorilor Judecătorești, la Instituția Avocatul Poporului.

Mai multe cazuri în care soluțiile definitive nu au putut fi puse în execuție s-au trimis la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Pentru a preîntîmpina eventualitatea condamnării României pentru aceste cazuri, Liga PRO EUROPA solicită Ministerului Justiției găsirea unei soluții viabile pentru cazurile în care autoritățile sau executorii judecătorești refuză executarea soluțiilor judecătorești definitive.

12 octombrie 2005

Liga Pro Europa susține Legea Statutului Minorităților Naționale

Liga Pro Europa continuă să susțină necesitatea adoptării de către Parlament a **Legii Statutului Minorităților Naționale**, îndeosebi menținerea în lege a principiului autonomiei culturale care se regăsește în practicile și standardele din majoritatea statelor Uniunii Europene. Susținem totodată includerea recomandărilor Comisiei de la Veneția în textul final, precum și a recomandărilor organizațiilor de drepturile omului din România. În acest context, LPE consideră neavenită inițiativa Partidului Conservator, întrucît acesta propune un model care ar dinamita actualul sistem electoral, cu consecințe imprevizibile. Susținem oportunitatea reprezentării românilor din județele în care aceștia constituie minoritate numerică, în opinia LPE acest deziderat putînd fi atins fără a afecta legea alegerilor locale, prin formarea de coaliții politice electorale transparente.

2 noiembrie 2005

Apel pentru legiferarea publicării automate și integrale a tuturor contractelor de achiziții publice, concesiune și privatizare, imediat după semnarea lor

Către:

Parlamentul României
Președinția României
Guvernul României

De ani de zile societatea civilă din România luptă pentru instituirea principiului transparenței ca instrument principal de luptă împotriva corupției și a proastei guvernări. În anii din urmă s-au înregistrat succese notabile, precum adoptarea legilor accesului la informație publică, transparenței deciziei, sau introducerea, în mai multe etape, a unor formulare foarte stricte de declarare a averii și intereselor demnitarilor și funcționarilor publici. Există în continuare sincope în aplicarea practică a acestor reguli noi. Cu toate acestea, principala lor calitate este că deschid mediul politic și administrativ către public și presă, potențând un mecanism de control care este eficace, echidistant și care nu îl costă nimic pe contribuabil.

Organizațiile semnatare ale acestui apel cer autorităților române să facem împreună un pas mai departe, atacând una din zonele sensibile ale mediului de afaceri în România: privatizările și achizițiile publice. În momentul de față, legea accesului la informația de interes public (544/2001) ar trebui în principiu să faciliteze accesul la astfel de documente; în practică, după cum bine știți, acest lucru nu se întâmplă, în special în domeniul la care ne referim aici. Unele companii naționale sau chiar agenții guvernamentale se consideră în mod abuziv exceptate în baza statutului lor. În plus, chiar Guvernul României, ca să nu mai vorbim de alte autorități, a semnat în trecut contracte de achiziții sau privatizare în care a acceptat clauze de confidențialitate complet nejustificate din punctul de vedere al interesului public, ce contravin practicii uzuale din statele occidentale.

Pentru a pune definitiv ordine în acest domeniu, organizațiile semnatare solicită instituirea explicită și urgentă în lege a principiului că orice contract de achiziție publică, parteneriat public-privat, concesiune, privatizare, sau vânzare de active de către o companie de stat, devine automat public în momentul semnării sale. Aceasta înseamnă că, din punct de vedere practic, nici un astfel de contract nu poate conține o clauză de confidențialitate. Contractul urmează să fie făcut disponibil de autoritatea care l-a semnat, prin toate mijloacele pe care le are în mod rezonabil la dispoziție (de exemplu, pe pagina de Web). Publicarea va fi integrală, cuprinzând toate anexele, iar obligația va acoperi toate instituțiile publice și companiile cu capital majoritar de stat, pentru că interesul fundamental este să urmărim transparentizarea banului public.

De asemenea, prevederea va acoperi automat și contractele deja încheiate, pentru că multe din acestea prevăd de fapt încetarea efectului clauzei de confidențialitate în caz că aceasta contravine unei legi, chiar a uneia intrate în vigoare ulterior semnării contractului. Ceea ce propunem noi nu prejudiciază în nici un fel interesele materiale ale părții private, fiind doar o obligație a autorității de a publica informație de interes general, ca atare neputând fi invocat contra noastră argumentul unei acțiuni retroactive păgubitoare.

Există o bună oportunitate de a rezolva această problemă acum, pînă la sfîrșitul anului 2005, o dată cu revizuirea și

consolidarea într-o singură lege a cadrului normativ pentru achiziții publice, concesiuni și PPP, actualmente în curs. Ceea ce propunem noi este introducerea în aceste acte normative a unor paragrafe care să prevadă explicit obligația transparentizării, venind astfel în continuarea și în sprijinul Legii 544/2001. Măsura ar garanta integritatea sistemului atât în viitorul apropiat, cît și pe termen lung, cînd se mai așteaptă mari privatizări și contracte importante de lucrări publice, concesiune sau PPP.

Desigur, înțelegem că este normal ca propunerile de oferte trimise de participanții la o licitație publică să rămîină în zona secretului de afaceri – dacă ei înșiși nu decid să le facă publice ulterior. Dar în momentul în care un candidat a fost declarat cîștigător și se semnează contractul, încetează orice motiv de confidențialitate și primează interesul transparentizării banului public. De asemenea, înțelegem că unele părți din contractele privind apărarea națională ar putea rămîine informație clasificată, dar aceste situații trebuie să fie circumscrise strict acestui domeniu, limitate ca număr, și aplicabile doar datelor tehnice sensibile, nu parametrilor generali ai contractului – și în nici un caz celor financiari.

Măsura propusă de noi este simplă (cîteva paragrafe de lege), nu presupune costuri de nici un fel și creează patru avantaje majore:

- Înlătură în mod clar posibilitatea ca autoritățile publice și companiile naționale să se prevaleze de diverse clauze ambigue pe care le introduc în contractele de achiziții sau vânzări, pentru a refuza furnizarea de informații publice.

- Nu doar combate, dar chiar previne corupția și elimină acele suspiciuni, uneori poate nemeritate – după cum s-au plîns de multe ori oficialii români – care planează asupra mediului de afaceri în România.

- Protejează oficialii care negociază și semnează asemenea contracte, pentru că punctele sensibile pot fi sesizate și discutate imediat, înlăturînd astfel dezvăluirile și scandalurile cu iz de răzbunare politică după schimbarea guvernului.

- Constituie un model de bună practică ce poate propulsa România din poziția de codaș, într-una de frunțaș în Europa, așa cum s-a întîmplat deja în cîteva cazuri (de exemplu, cu declarațiile de avere), exact în domeniul sensibil al administrației publice și luptei anti-corupție, unde am fost mereu criticați de partenerii europeni.

Adoptarea și punerea urgentă în practică a unei asemenea măsuri simple de transparentizare poate constitui un punct important pe lista de realizări trimise la Bruxelles înaintea următorului raport de țară din primăvara-vara lui 2006. În ce ne privește, noi vom susține public demersurile autorităților, partidelor și politicienilor care se vor implica în această inițiativă.

București, 24 octombrie 2005

Semnatori: Societatea Academică din România (SAR); Romania Think Tank (RTT); Alianța Civică; Agenția de Monitorizare a Presei „Academia Cațavencu”; Centrul pentru Jurnalism Independent; Freedom House România; Apador CH; Grupul pentru Dialog Social (GDS); Societatea „Timișoara”; Asociația Pro Democrația; Fundația pentru o Societate Deschisă; Asociația pentru Protecția și Promovarea Libertății de Exprimare (APPLE); Academia de Advocacy; Grupul de Economie Aplicată (GEA); Transparency International, România; Institutul pentru Politici Publice (IPP); Liga Pro Europa (LPE).

Vladimir Socor

Fără iluzii la reuniunea de sfârșit de an a OSCE

Reuniunea de sfârșit de an a OSCE, programată pentru începutul lunii decembrie în Slovenia, va marca, sper, și data la care Republica Moldova se va emancipa în sfârșit de sub tutela acestei organizații, de fapt inexistentă ca actor de securitate în Europa. Reamintesc faptul dureros că Republica Moldova a rămas singurul stat european în care OSCE mai pretinde la rolul de actor de securitate, încercând pe socoteala Republicii Moldova să rezolve problemele de supraviețuire ale OSCE-ului, mai ales problemele organizației cu Rusia. Pentru OSCE, considerentele amintite sunt evident mai importante decât reîntregirea Republicii Moldova.

Această situație au înțeles-o corect președintele Vladimir Voronin, guvernul și parlamentul Republicii Moldova. Dl. Voronin a reafirmat deunăzi la ProTV că reîntregirea țării este singurul scop posibil al negocierilor, iar cadrul juridic este cel stabilit prin legislația adoptată astă-vară de Parlament. Salutând declarația Președintelui, politologul Oazu Nantoi, inițiator al concepției celor 3 D, a declarat agenției de știri Flux, „să-i dorim lui Voronin voință, competența, și tărie de caracter ca să ajungem la soluționarea conflictului în cadrul juridic format de statul suveran Republica Moldova.”

În Consiliul Permanent al OSCE la Viena au loc în aceste zile negocieri asupra documentelor finale ale reuniunii de sfârșit de an din Slovenia. Delegația Rusiei avertizează că se va opune prin veto oricărui document final care ar menționa obligațiile Rusiei de a-și retrage trupele din Republica Moldova și Georgia. Președinția slovenă a OSCE, o președinție intimidată de însărcinări peste puterile ei, pare

gata-gata să facă Rusiei pe plac, numai ca să fie adoptată o declarație finală, indiferent de conținutul acesteia.

Delegația Chișinăului – cu sprijinul Statelor Unite, al președinției Britanice a Uniunii Europene, și al grupului GUAM – depune toate eforturile posibile pentru ca declarația finală să includă totuși o referire clară la angajamentul Rusiei de a-și retrage trupele din Republica Moldova. Mai mult, Chișinăul propune să fie adoptat un document aparte, prin care OSCE ar urma să susțină retragerea trupelor rusești, transformarea operațiunii așa-zis „pacificatoare” rusești într-o operațiune internațională de observatori militari și civili, reîntregirea Republicii Moldova pe baza dreptului internațional prin demilitarizarea, de-criminalizarea și democratizarea malului stîng al Nistrului, cu trimitere la documentele adoptate de Parlamentul Republicii Moldova.

Desigur, Rusia va opune veto unui asemenea document; iar președinția OSCE deja caută să se înțeleagă cu Rusia, în loc să facă dreptate Republicii Moldova. La OSCE în general nu se decide aproape nimic; și absolut nimic dacă Rusia e contra. Acest lucru a devenit clar pentru toată lumea, inclusiv pentru cancelariile occidentale. Anume acolo, la Washington și în capitalele europene, va trebui Chișinăul să depună eforturi mult mai intense anul viitor.

Este la fel de necesar să înceapă serios lucrul cu populația din stînga Nistrului. Numai vreo gresală neașteptată din partea Chisinaului — de exemplu, ideea de a imputernici OSCE să decida, în locul Republicii Moldova, dacă și cînd să facă alegeri în Transnistria — ar putea readuce Republica Moldova sub tutela paguboasă a aceleiași OSCE.

(continuare din pg. 3)

Istории și istorioare...

reprezentînd întreaga maghiarime din România, politica unui singur compromis controlat, un singur angajament stabilizator, sub care colcăiau probleme nerezolvate. Declarații de dragoste frățească și mult activism. Pelerinaje comune pe la Strasbourg și Bruxelles pentru a adormi vigilența monitorilor. Avantajul reciproc a consolidat o legătură pe care unii lideri maghiari nu au ezitat s-o declare superioară celei din perioada CDR. La adăpostul acestui pact nu lipsit de unele succese populare, boala endemică a fragilității relației româno-maghiare nu s-a tămăduit. Dimpotrivă. Maghiarii au continuat să-și părăsească pămîntul natal (în acest ritm, pînă în 2060 ar putea interveni totala lor dispariție din Transilvania). Între maghiari, s-a acumulat o neîncredere organică privind disponibilitatea statului român de a-i recunoaște ca factor constitutiv al statului. Ca urmare, Secuimea s-a radicalizat, pornind pe calea izolării și a resemnării, fără parteneri de

dialog între români, cu excepția aceleiași veșnice minorități benevolente compusă din aceleași personalități ong-iste, din cîțiva universitari și jurnaliști păguboși.

Nimănui nu i-a trecut prin minte să-i menționeze sau să-i invite barem ca decor la ședința comună a celor două guverne. În consecință, evenimentul s-a înscris inexorabil în descendența aceleiași blestemată bivalențe: un pragmatism majoritar circumstanțial, anturat de o tăcere insidioasă asupra temelilor reale ale reconcilierii. Cele 15 documente semnate de miniștrii ambelor guverne or fi cuprinzînd nici vorbă un „road map” consistent pentru un parteneriat aprofundat de care ambele state au nevoie ca să treacă drept europene.

Reconcilierea rămîne pe mai departe un proiect deschis, care nu și-a găsit generația de aur. Obișnuiți cum sîntem cu istorii și istorioare, trecem nepăsători pe lîngă înlînarea cu Istoria.

BDO

Combaterea discriminării

prin intermediul sancțiunilor aplicate de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

În cadrul proiectului *Minority Rights: Monitoring, Advocacy, Networking*, finanțat de Open Society Institute, Liga PRO EUROPA a realizat un studiu privind modul în care se aplică prevederile Ordonanței de Guvern nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, în special sancționarea faptelor de discriminare de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD).

Studiul, după ce prezintă prevederile legale, analizează activitatea CNCD conform propriilor rapoarte și pe baza sesizărilor trimise de Liga PRO EUROPA, formulând următoarele concluzii:

1. Peste o treime din cazurile sesizate de LPE nu a fost soluționate de CNCD sau soluția nu s-a comunicat către LPE; la fel, peste o treime din cazuri nu s-a soluționat conform așteptării organizației. În singurul caz pornit de LPE împotriva soluției CNCD de neconstatare a discriminării, instanța a dat câștig de cauză petentului. Aceste date arată un grad scăzut de sensibilitate a CNCD față de sesizările venite din partea organizațiilor de drepturile omului.

2. Termenul pentru soluționarea cauzelor este relativ lung, în special dacă necesită o anchetă specială. Comunicarea hotărârilor luate de CNCD întârzie deseori. În situația în care soluțiile de constatare a discriminării sînt atacate de persoanele vizate, CNCD nu informează petiționarii privind aceste procese, deși ar putea avea calitate procesuală. În această condiție, petiționarii rămîn cu convingerea soluționării juste a plîngerii lor, deși instanțele pot lua decizii contrare.

Pentru o mai bună funcționare a CNCD și eficientizarea combaterii discriminării prin aplicarea sancțiunilor, Liga PRO EUROPA a propus un set de recomandări:

- analiza periodică a situației plîngerilor de către CNCD pentru a evita ca unele să rămînă nesoluționate;
- calificarea profesională continuă a personalului CNCD;
- înființarea birourilor județene ale CNCD pentru investigarea în timp util a cazurilor de discriminare;
- prevederea obligativității informării petenților în situația în care hotărîrea de constatare a discriminării a fost atacată în contencios administrativ și, în mod similar, informarea persoanelor acuzate de comiterea discriminării în situația în care petenții au atacat hotărîrea de neconstatare a discriminării.

H. I.

Pro Europa poate fi citită pe Internet la adresa:
www.proeuropa.ro

Liga PRO EUROPA Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

Director Editură: SZOKOLY Elek

540049 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)265-250182; 250183, e-mail: office@proeuropa.ro

CONTENTS:

P.1 *The Romanian-Hungarian Youth Office* – The Pro Europa League applauds the signing on the joint session of the Romanian and Hungarian governments the Agreement on Establishing The Romanian-Hungarian Youth Office;

P.2 *A Romanian/Hungarian synopsis of the PEL's main events in September-October 2005;*

P.3 *Histories and Stories on Meeting History* – the joint session of the Romanian and Hungarian governments has not been assessed at its true value: meant to further Romanian-Hungarian reconciliation it still leaves room for a lot of work towards this end;

P.4 *Foreign Researchers Denounce the National Archives to Have Blocked Access to Documents* – two young scholars interested in twentieth century Romanian history protest against the difficult conditions of research that scholars (both foreigners and Romanians) have been experiencing in Romania, namely within the National Archives and its county branches;

P.5 *Jewish or Not?* – a comparative analysis of the antisemitism in Hungary and Romania still persisting in the collective mentality despite the official recognition of the Holocaust by both countries;

P.6 *In Memoriam Gelu Păteanu* – A poet and a translator, Gelu Păteanu was commemorated in early September as one of the scholars who did their best to cast a bridge between the Romanian and Hungarian communities and cultures in Transylvania;

P.7 *In Memoriam Octavian Buracu* – A dedicated human rights activist, founding member of the Civic Alliance, founder and president of the Association for Interethnic Dialogue, Octavian Buracu was commemorated for the determination he showed in asserting democratic values in post-communist Romania;

P.8 *A Retrieval of Interculturalism* – Excerpts from the studies written by the students of the Intercultural Academy Transylvania on the remnants of interculturalism in the regions/cities they come from;

P.9 *Pro Europa League's View on the Hădăreni Case* – In a transition society where democratical values are still fragile, the PEL has asserted and fought for human rights observance even if such a clear-cut stand has often stirred controversies;

P.10-12 *The Cult for Marshall Ion Antonescu* – a synopsis of the convoluted recent history of honouring Marshall Ion Antonescu, Hitler's collaborator, in Tîrgu-Mureș by naming one of the city's boulevards after him, a fact that the PEL has constantly fought against and finally succeeded to put an end to now that the Local Council decided to change the boulevard's name into Bulevardul Cetății (The Fortress Boulevard);

P.13 *Press Releases* – the PEL takes a stand against the derogatory terms used by extreme-right MPs regarding the Hungarian community in Romania; the PEL backs up the adoption of the Bill on the National Minorities Status; the PEL signals that final judicial sentences are not implemented;

P.14 *Call for legislating immediate and complete publication of public purchase, concession and privatisation contracts* – open letter of the civil society demanding transparency of all such procedures;

P.15 *No Illusions at the End of the Year OSCE Conference* – the OSCE seems ready to give in to Russia's pressure regarding the status of Transdnierster;

P.16 *Fighting Discrimination through the Sanctions by the National Council for Fighting Discrimination* – the brochure published by the Human Rights Office within PEL critically examines the activity of the National Council for Fighting Discrimination.

Responsabil de număr: Doina BACI

Multiplicat la **MEDIAPRINT**

PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Open Society Institute și Charles St. Mott (SUA)